

A Magyar Köztársaság Jelentésének vitája a Gyermek Jogainak Bizottsága előtt 1998. május 19-20.

A Gyermek Jogainak Bizottsága 1998. május 19-én és 20-án plenáris ülésen értékelt a Magyar Köztársaság első jelentését. A delegációt a Miniszterelnöki Hivatal Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanácsának címzetes államtitkára vezette, tagjai voltak a Magyar Köztársaság genfi ENSZ-képviseletének munkatársai, a miniszterelnök tanácsadója, a Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanács munkatársai, az Emberi Jogi, valamint a Nemzetközi Szervezetek Főosztály munkatársai.

A Bizottság többek között a következő ajánlásokat fogadta el:

- Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekekkel foglalkozó intézmények és szakemberek, pl.: bírúk, rendőrök, szociális munkások, valamint maguk a gyermekek szélesebb körben és jobban megismerhessék a Gyermek Jogairól szóló Egyezményt.
- A gyermekekre vonatkozó hatályos törvények és politikák áttekintése és harmonizációja az Egyezményben foglalt alapelvekkel és rendelkezésekkel.
- A nem kormányzati szervezeteket egyenlő partnerként kell elismerni a gyermekek helyzetének javításában.
- Többet kell tenni a roma kisebbséghez tartozó gyermekek helyzetének javítására. Ennek első lépéseként a Gyermek Jogairól szóló Egyezményt le kell fordítani roma nyelvekre.
- Olyan tabunak számító kérdésekben, mint pl.: a vérfertőzés vagy a családon belüli erőszak, gyakorlati lépéseket kell tenni a közvélemény figyelmének felhívása, és hozzáállásának megváltoztatása érdekében.
- Erőfeszítéseket kell tenni a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatása áttekintésére, reformjára és folyamatos figyelemmel kísérésére.

A megbeszélés kulcspontjai a következőkben foglalhatók össze:

Az **általános intézkedésekkel kapcsolatban** a Bizottság az Egyezményben foglalt végrehajtásának monitorozásáról, valamint az Egyezmény alkalmazására hozott intézkedésekről tett fel kérdéseket. A delegáció elmondta, hogy intézményt – a Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanácsot és a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanácsot – hoztak létre egy integrált gyermekpolitika érvényesítése érdekében. Emellett a szakemberek, például tanárok, rendőrök számára rendszeres oktatást biztosítanak az Egyezményről annak érdekében, hogy az Egyezmény minél szélesebb körben ismertté váljon. A delegáció azt is elmondta, hogy minden magyar gyerekhez eljuttattak egy, a gyermekek jogait összefoglaló könyvet. A könyvet azonban nem fordították le a romák által használt nyelvekre.

A Bizottság aggodalmát fejezte ki a helyi önkormányzatok elkötelezettségének eltérő mértéke, valamint a hátrányos helyzetben lévő gyermekek (pl.: a roma gyermekek) esélyegyenlőségével kapcsolatos problémák miatt. A delegáció válaszában elmondta, hogy lépéseket tesznek a roma származású gyermekek helyzetének javítására, pl.: tankönyvtámogatást biztosítanak számukra. A helyi önkormányzatok megnövekedett hatáskörével kapcsolatban a küldöttség elmondta: visszatértek ahhoz a korábbi gyakorlathoz, mely szerint minden önkormányzatban kijelölnek egy olyan munkatársat, aki a gyermek- és ifjúsági ügyekért felelős. A Bizottság felhívta a figyelmet, hogy egy, az Egyezmény alkalmazására vonatkozó általános cselekvési terv bevezetése csökkentené az önkormányzatok közötti meglévő diszkrpanciát. A Bizottság javasolta továbbá egy független, a gyermekek ügyeiért felelős ombudsmani poszt létrehozását.

A gyermek fogalmának meghatározásával kapcsolatban a szexuális beleegyezés valamint a büntetőjogi felelősség alsó korhatáráról esett szó (jelenleg 14 év). A delegáció úgy látja, hogy Magyarországon a 14 éves gyermeket mentálisan elég fejlettnak tartják ahhoz, hogy tetteiért felelősséget vállaljon. A gyakorlatban azonban a 14- és 17 év közötti gyermekeket a felnőttektől eltérő módon kezelik.

Az általános alapelvek megvitatásakor a roma gyermekeket érintő diszkrimináció volt a központi kérdés. A Bizottság konkrét kérdéseket tett fel a kormánynak az etnikai alapon történő diszkrimináció megszüntetésére vonatkozó elkötelezettségét illetően. A delegáció elmondta, hogy a kormány egy olyan kétéves programot hajt végre, amelynek célja a roma lakosság életszínvonalának növelése. A Bizottság javasolta a jelenlegi törekvések folytatását.

A **polgári- és szabadságjogokkal** kapcsolatban szóba került a gyermekek testi fenytése és a velük szemben alkalmazott rendőri brutalitás. A delegáció kijelentette, hogy a magyar jogszabályok értelmében tilos a testi fenytés. Ennek ellenére gyakori a testi fenytés a családon belül. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a testi fenytés minden formájával kapcsolatban, és javasolta, tegyenek lépéseket azért, hogy az ezzel kapcsolatos közvélekedés megváltoztassák. A küldöttség arról számolt be, hogy kiemelt figyelmet fordítanak rendőrségi brutalításra. A delegáció szerint ma a rendőrséget polgárbarátnak tartják. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a gyermekek szabad egyesülési jogával kapcsolatban is. A delegáció szerint a gyermekek elég nehezen alapíthatnak saját szervezeteket, egyesületeket, mert nem nyíthatnak önállóan bankszámlát. A Bizottság arra hívta fel a kormány képviselőit, próbálják kreatívan elkerülni ezt a problémát.

A családi környezettel és az alternatív gondoskodással kapcsolatban a Bizottság a családon belüli erőszakról és a gyermekekkel szembeni rossz bánásmód gyakoriságáról érdeklődött. Különösen a vérfertőzéssel és a szexuális abuzussal szembeni megfelelő védelemmel kapcsolatban fejezte ki aggodalmát a Bizottság. A delegáció elmondta, hogy elkészült az új gyermekvédelmi törvény. Összességében azonban keveset tettek eddig a családon belüli erőszak és szexuális abuzus megelőzése érdekében, mivel ezek a kérdések hagyományosan a családok magánszférájába tartoznak. A küldöttség egyetértett a Bizottság javaslatával: erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a családon belüli erőszak és a szexuális abuzus létezését elismerjék, és nyilvános vita folyjon róla. A Bizottság aggodalmát fejezte ki a nevelőintézetekben elhelyezett gyermekek nagy száma miatt, és érdeklődött az intézmények általános színvonaláról. A küldöttség szerint csökken az intézetben élő gyermekek száma. Az intézetben való elhelyezés helyett, közvetlenül a gyermeket támogatják, lehetővé téve ezzel, hogy a gyermek a családban maradjon. Végül a Bizottság kommentálta az örökbefogadás kérdését. Megjegyezte, hogy az örökbefogadásra vonatkozó szabályokat módosítani kell, különös tekintettel a gyermek megszületése előtt történő örökbeadásának és az újszülöttek elhagyásának gyakorlatára. A delegáció egyetértett a javaslattal.

Az egészségügyi alapellátással, jóléttel, oktatással, pihenéssel és kultúrával kapcsolatos vita során a Bizottság megkérdezte, létezik-e az iskolákban szexuális nevelés, és ha igen, milyen ennek a minősége. A küldöttség szerint a múltban a szexuális oktatás hagyományosan elég ritka volt, de jelenleg része a nemzeti tantervnek. A roma gyermekek helyzetével kapcsolatban a Bizottság arról érdeklődött, hány százalékuk fejezi be a középfokú oktatást, továbbá, hogy mi történik azokkal a gyermekekkel, akik kiesnek az iskolarendszerről. A küldöttség azt a választ adta, hogy a romák nagyobb arányban esnek ki az oktatásból tanulmányaik befejezése előtt, de kevés információ áll rendelkezésre arról, mi történik velük azután. A továbbiakban a Bizottság aggodalmát fejezte ki az anyatej helyettesítő tápszerekkel kapcsolatban és figyelmeztetett arra, hogy a tápszergyártók új piacokat keresnek termékeiknek. A Bizottság magasnak találta a fiatalok körében elkövetett öngyilkosságok számát. A küldöttség elismerte, hogy Magyarországon magas az öngyilkosok száma, de rámutatott, hogy ez a szám három éve folyamatosan csökken.

A gyermekek különleges védelmével kapcsolatban a Bizottság aggodalmának adott hangot a szenvedélybeteg gyermekek arányának növekedése miatt. A küldöttség tájékoztatása szerint az alkohol- és droghasználattal kapcsolatban már beindultak a megelőző programok. Ezen kívül a

családok, illetve a gyermekek számára létrehozott tanácsadó szolgálatok keretében rehabilitációs programok is rendelkezésre állnak. A küldöttség arról is tájékoztatta a Bizottságot, hogy a drogfüggő gyermekek rehabilitációjában nagy szerepet játszanak különböző civil szervezetek. A Bizottság megállapította, hogy nő a prostitúcióban résztvevő gyermekek száma, valamint a terhességek és az abortuszok száma a tizenévesek körében. A küldöttség közölte, hogy a kormány mind az általános, mind pedig a középiskolákban bevezeti a szexuális nevelést és reméli, hogy ezzel csökkenti a teherbe esések számát, illetve a más kockázatokkal járó viselkedés elterjedtségét.

A fiatakorúakra vonatkozó igazságszolgáltatással kapcsolatban a delegáció arról adott számot, hogy nem létezik a fiatakorúakra vonatkozó egységes igazságszolgáltatási rendszer. Ugyanakkor vannak olyan szakemberek, pl.: bírák, ügyészek, rendőrök, akik a joggal összeütközésbe került fiatalok ügyeire specializálódtak. A Bizottság azt javasolja, hogy vizsgálják felül a fiatalokra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer, és javasítás az ellenőrzési mechanizmusokat. A tanácskozás a Bizottság összefoglaló megjegyzéseivel fejeződött be, mely alapján a hivatalos záró ajánlások készülnek.

A Gyermek Jogainak Bizottság 18. ülészak
A részes államok által a 44. cikk alapján benyújtott Jelentések tárgyalása
A Gyermek Jogai Bizottságának záró megjegyzései: Magyarország

1./ A Bizottság az 1998. május 19-20-án megtartott 455-457. ülésén megtárgyalta Magyarország első Jelentését és a következő záró megjegyzéseket fogadta el.

A. Bevezetés

2. A Bizottság tudomásul veszi a részes állam jelentésének benyújtását. Üdvözli a Bizottság kiegészítő kérdéseire adott írásbeli válaszokat, valamint a Bizottsággal folytatott párbeszéd során nyújtott kiegészítő információkat, amelyek lehetővé tették, hogy a Bizottság felmérje a gyermekek jogainak helyzetét a részes államban.

A Bizottság üdvözli a részes állam küldöttségével folytatott dialógus őszinte, önkritikus és együttműködő légkörét és elismeri, hogy az Egyezmény magyarországi végrehajtásában közvetlenül résztvevő küldött jelenléte konstruktív vitát tett lehetővé.

B. Pozitív aspektusok

3. A Bizottság üdvözli a miniszterelnök vezetésével működő Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Tanács létrehozását, valamint a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács megalakítását a kormány képviselőinek, az ifjúsági szervezeteknek, a fiatalokért és a fiatalokkal dolgozó társadalmi szervezeteknek bevonásával.

4. A Bizottság elismeri a részes államnak az oktatás és az egészségügy területén hosszú idő óta fennálló eredményeit és üdvözli, hogy a kormány elkötelezett a jó mutatók megőrzése iránt.

5. A Bizottság üdvözli, hogy a részes állam nemrégiben ratifikálta az ILO 138. sz. Egyezményét a Munkavállalás alsó korhatáráról, valamint az Európa Tanácsnak a Kisebbségek jogairól elfogadott Egyezményét.

C. Az Egyezmény alkalmazását akadályozó tényezők és nehézségek

6. A Bizottság elismeri, hogy a részes államnak az elmúlt évek során egy sor gazdasági, társadalmi és politikai kihívással kellett szembenéznie. Tudomásul veszi, hogy a piacgazdaságra való áttérés a munkanélküliek számának, a szegénységnek és más társadalmi problémának a növekedéséhez vezetett, és súlyosan érintette a lakosság, különösen a legkiszolgáltatottabb csoportok, így a gyermekek jólétét.

D. Aggodalomra okot adó fő kérdések

7. A Bizottságot továbbra is aggasztja, hogy a jogi reform terén a közelmúltban hozott intézkedések ellenére, még mindig eltérések vannak az Egyezmény elvei és rendelkezése, valamint a belső jog között.

8. A Bizottság továbbra is aggódik amiatt, hogy a gyermekjogok népszerűsítésére és védelmére nem született átfogó és integrált nemzeti politika.

9. A Bizottságot aggasztják azok a még meglévő hiányosságok, amelyek az Egyezmény által szabályozott kérdések nem teljes körű monitorizálásából, illetve abból fakadnak, hogy nem kísérik figyelemmel az Egyezmény hatálya alá tartozó összes gyermekcsoport (városi és falusi gyermekek egyaránt, és főként azok, akiket a gazdasági átalakulás sújtott) helyzetét. A Bizottság kifogásolja, hogy nincs olyan adatokra bontott statisztika, amely minden 18 éven aluli gyermeket lefedne.

10. A jelenlegi decentralizáltságra figyelemmel a Bizottság aggódik, hogy fenntartható-e a gyermekek számára szükséges egészségügyi-, oktatási- és szociális szolgáltatások finanszírozása. Továbbá aggasztja egy olyan szabályozó és ellenőrző rendszer hiánya, amely biztosítaná, hogy a helyi hatóságok megfelelően osszák el a rendelkezésre álló forrásokat a gyermekeknek.

11. A Bizottság, bár tud bizonyos kezdeményezésekről, aggódik, hogy az állam nem tett meg minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy az Egyezmény elveit és rendelkezéseit a társadalom minél szélesebb körével, felnőttekkel és gyermekkel egyaránt megismertesse, illetve, hogy megfelelő képzést biztosítson ezen a téren. A Bizottságot az a tény is aggasztja, hogy az Egyezmény szövege nem áll rendelkezésre az országban élő kisebbségek, pl.: a romák anyanyelvén. Az is aggasztó, hogy az Egyezménnyel kapcsolatban nem biztosítanak megfelelő képzést olyan szakmai csoportoknak, mint pl.: a bírák, a jogászok, a tanárok, a szociális munkások, a büntetés-végrehajtásban illetve az államigazgatásban dolgozók.

12. Miközben a Bizottság üdvözli az együttműködést a hatóságok és a gyermekekkel, illetve az értük dolgozó társadalmi szervezetek között, aggódik, mert a gyermekjogi politikák és programok fejlesztése terén nem használják ki a civil szektorban rejlő összes lehetőséget.

13. A Bizottságot aggasztja, hogy az Egyezmény általános elvei, így a 2. cikk (diszkrimináció tilalma), a 3. cikk (a gyermek mindenek felett álló érdeke), és a 12. cikk (a gyermek véleményének tiszteletben tartása) nem érvényesülnek teljességükben és nincsenek megfelelően beépítve a részes állam politikáinak és programjainak végrehajtásába.

14. Bár a Bizottság elismeréssel nyilatkozik a részes állam azon intézkedéseiről, így pl.: a 1093/1997. sz. kormányhatározatról, melyek aroma lakosság életkörülményeinek javítását

célozzák, sajnálattal állapítja meg, hogy e kisebbséggel szemben tovább él a hátrányos megkülönböztetés gyakorlata.

15. Az Egyezmény 13. cikkének alkalmazásával kapcsolatban a Bizottságot aggasztja, hogy az állam nem tesz eleget annak érdekében, hogy a gyermek részvételi jogának a családban, az iskolában és általános, a társadalomban való érvényesülését támogassa. A Bizottság amiatt is aggódik, hogy korlátozzák az egyesülési jog (Egyezmény 15. cikk) érvényesülését, mivel a gyermekek által létrehozott egyesületeket nem veszik nyilvántartásba.

16. A Bizottság aggodalmának ad hangot a családokban, illetve a gyermekintézményekben előforduló gyermekbántalmazási esetek miatt, valamint azért, mert nem állnak rendelkezésre megfelelő lehetőségek az áldozatok pszicho-szociális rehabilitációjára. Komolyan aggódik a Bizottság a büntetőigazság-szolgáltatás területén előforduló bántalmazási esetek miatt is.

17. Az Egyezmény elvei és rendelkezései, így különösen a 3. 7. 21. cikkek alapján aggályos az 1990. évi XV. tv. módosítása, mely lehetővé teszi a szülők számára a gyermek születés előtti örökbeadását.

18. A Bizottság elismeri a részes állam eredményeit a csecsemő- és az 5 év alatti halálozási mutatók, a kis súllyal születő csecsemők számának csökkentése, a védőoltási rendszer, valamint az oktatás területén. A diszkrimináció tilalmára (2. cikk) figyelemmel azonban a Bizottságot aggasztja, hogy egyenlőtlenség tapasztalható az egészségügyi ellátáshoz, az oktatási lehetőségekhez való hozzájutás terén, különösen a vidéken élők, a kisebbségekhez tartozók, illetve a szegény családok körében.

19. A Bizottság szerint az egészségügyi intézmények nem hívják fel kellőképpen a figyelmet az újszülöttek szoptatásának fontosságára.

20. A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy nem elegendők a gyermekek elhanyagolásával, a gyermekbántalmazással, így többek közt a családon belüli szexuális abuzussal kapcsolatosan eddig hozott jogi és más természetű intézkedések. A Bizottságot a családon belüli nemi erőszakra vonatkozó vizsgálatok hiánya is aggasztja.

21. A fiatalkori öngyilkosságok magas száma szintén aggodalomra ad okot. A Bizottságot aggasztja továbbá, hogy nem foglalkoznak kellőképpen a serdülők egészségügyi problémáival, pl.: reprodukív egészséggel, vagy a korai terhességek számának növekedésével. A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy nő a fiatalok körében a drog- és az alkoholfogyasztás, és a részes állam nem tesz megfelelő intézkedéseket ezzel kapcsolatban.

22. A Bizottságot aggasztja, hogy kielégítőek a gyermekek szexuális kizsákmányolása, pl.: a prostitúció és a gyermekkereskedelem felszámolására irányuló jogi és más természetű intézkedések.

23. A Bizottság aggodalmának ad hangot: összhangban van-e a részes államban a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás az Egyezmény 37. 40. és 39. cikkével, valamint más, erre vonatkozó szabályokkal, pl.: a Pekinger és Rijadi Szabályokkal, vagy a szabadságuktól megfosztott fiatalkorúak védelmére vonatkozó ENSZ szabályokkal. A Bizottságot különösen aggasztja a fogdában, börtönben, javítóintézetben lévő gyermekekkel való rossz bánásmód, a gyermekek legsérülékenyebb csoportjainak, pl. a roma kisebbséghez

tartozóknak megbélyegzése, valamint az, hogy a szabadságtól való megfosztást nem csak mint kivételes intézkedést alkalmazzák.

E. Javaslatok és ajánlások

24. A Bizottság azt javasolja, hogy a részes állam tegyen meg minden szükséges intézkedést a hazai jognak az Egyezmény elveivel és rendelkezéseivel történő harmonizálására egy olyan gyermekekkel foglalkozó kódex formájában, mely figyelembe veszi az Egyezmény holisztikus jellegét.

25. A Bizottság azt ajánlja, hogy a részes állam a meglévő gyermekjogi koordinációs és ellenőrzési mechanizmust erősítse meg és terjessze ki a helyi önkormányzatokra is. E tekintetben a Bizottság javasolja, hogy a helyi önkormányzatokban hozzanak létre gyermekügyekkel foglalkozó egységeket és határozzák meg a Gyermek-, és Ifjúsági Koordinációs Tanács és a különböző helyi önkormányzati egységek közötti kapcsolatot.

26. A Bizottság azt javasolja, hogy a részes állam fogadjon el (pl. nemzeti cselekvési terv formájában) olyan átfogó és integrált gyermekpolitikát, mely az Egyezményben foglalt jogok érvényesülése terén – állami és önkormányzati szinten egyaránt – méri az elért eredményeket, illetve a végrehajtás során tapasztalt nehézségeket. Így az is folyamatosan figyelemmel kísérhető lenne, hogyan hatnak a gazdasági változások a gyermekekre. Egy ilyen monitoring rendszer elősegítheti a megfelelő gyermekpolitika elfogadását, és a fennálló társadalmi egyenlőtlenségek kiiktatását.

27. A Bizottság arra ösztönzi a részes államot, hogy az Egyezmény alapelveinek, elsődlegesen a gyermek mindenek felett álló érdekének megfelelően, biztosítsa a 4. cikk teljes érvényesülését. A rendelkezésre álló erőforrásokat maximális mértékben fordítsák a gazdasági, szociális és kulturális jogok biztosítására - a hangsúlyt az egészségügyre és az oktatásra helyezve -, és biztosítsák, hogy ezeket a jogokat a leghátrányosabb helyzetben lévő gyermekek is élvezhessék. A Bizottság hangsúlyozza, hogy azonnali intézkedni kell a gyermekszegénység problémájának megoldására, és erőfeszítéseket kell tenni annak biztosítására, hogy minden család, de különösen a gyermeküket egyedül nevelő szülők és a romák, megfelelő forrásokhoz és lehetőségekhez jussanak. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a helyi szociális szolgáltatások, különösen a gyermekjogok védelmére és támogatására erőforrás teremtő képességét.

28. A Bizottság arra ösztönzi a részes államot, tegyen nagyobb erőfeszítést az Egyezmény elveinek és rendelkezéseinek széleskörű megismertetésére. Az Egyezményt hozzáférhetővé kell tenni a kisebbségi nyelveken, különösen a roma nyelveken. A gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozók, pl. Bírák, jogászok, büntetés-végrehajtási- és katonatisztek, gyermekintézményekben és államigazgatásban dolgozók, egészségügyi dolgozók, pszichológusok, szociális munkások számára képzést kell biztosítani az Egyezményről. El kell juttatni az Egyezményt a civil szervezetekhez, a tömegkommunikációhoz, és az állampolgárok széles köréhez, beleértve magukat a gyermekeket is.

29. A Bizottság arra ösztönzi a részes államot, hogy továbbra is törekedjen, illetve tegyen több erőfeszítést szorosabb kapcsolat kiépítésére a civil szervezetekkel (NGO-kal).

30. A Bizottság javasolja, tegyenek további erőfeszítéseket arra, hogy a belső jog teljes mértékben figyelembe vegye a következő elveket: a hátrányos megkülönböztetés tilalma, a

gyermek mindenképp felett való érdeke, a gyermek véleményének tiszteletben tartása, részvételi joga a családban, az iskolában és általában, a társadalomban. Minden gyermekekkel kapcsolatosan elfogadott politika és program tükrözze ezeket az elveket.

31. A Bizottság arra ösztönzi a részes államot, folytassa és növelje erőfeszítéseit, melyeket a roma lakossággal szembeni diszkrimináció gyakorlatának csökkentésére és a roma gyermekek általános helyzetének javítására tett.

32. Az Egyezmény 19. cikke és 37(a) cikke alapján a Bizottság nyomatékosan javasolja, hogy a részes állam tegyen megfelelő intézkedéseket annak megelőzésére, illetve megakadályozására, hogy a családokban, az iskolákban és a gyermekintézményekben a gyermekekkel szemben durva, megalázó, rossz bánásmódot alkalmazzanak, ideértve a testi fenyegetést és a szexuális abúzust, illetve, hogy elhanyagolják őket. A Bizottság e téren prevenciók kampányok szervezését javasolja, pl.: az oktatás keretében. Átfogó vizsgálatot kell kezdeményezni annak érdekében, hogy jobban megértsék e jelenséget és elősegítsék hatékony intézkedések és programok, pl.: rehabilitációs programok kidolgozását.

33. A Bizottság javasolja, hogy a részes állam fontolja meg a gyermek születés előtti örökbeadását lehetővé tevő jogszabály és gyakorlat felülvizsgálatát. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a részes állam csatlakozzon az 1993-ban, a külföldre történő örökbefogadásról elfogadott Hágai Egyezményhez.

34. A Bizottság javasolja, és a részes állam tegyen további lépéseket arra, hogy az egészségügyi szolgáltatások és az oktatás elérhetőek legyenek a vidéki és városi lakosság számára egyaránt, különös tekintettel a roma gyermekek egyenlő esélyeinek biztosítására. A Bizottság javasolja továbbá az egészségügyi szolgáltatások és a gyógyszerellátás egyenlő elosztását az önkormányzatok között, és azokon belül egyaránt. Legyenek az iskolák és a szakképzési lehetőségek elérhetőek a szegény és vidéken élő gyermekek, különösen a roma gyermekek számára.

35. A Bizottság javasolja, hogy az egészségügyi intézmények népszerűsítsék az újszülöttek szoptatását.

36. A serdülőkorúak egészségére vonatkozóan, a serdülőkori terhességek számának csökkentése érdekében, a Bizottság javasolja a szexuális nevelési programok megerősítését, a családtervezésre és a HIV/AIDS fertőzés megelőzésére vonatkozó felvilágosító kampányok szervezését. A Bizottság támogatja a részes állam további törekvéseit arra, hogy átfogó tanulmányok készüljenek a fiatal korban elkövetett öngyilkosságok okairól, amelyek segítségével az érintett hatóságok jobban megérthetik ezt a jelenséget, és megtehetik a megfelelő lépéseket az öngyilkosságok számának csökkentése érdekében. A Bizottság javasolja a részes államnak, hogy a fiatalkori alkohol- és kábítószer fogyasztás problémájának megoldására hozzon további megelőző és a következményeket orvosló intézkedéseket, fogadjon el rehabilitációs és reintegrációs programokat.

37. A Bizottság arra ösztönzi a részes államot, folytassa erőfeszítéseit a gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásának megelőzésére és leküzdésére, különös tekintettel a gyermekek felhasználására pornográf anyagok készítésében, vagy prostitúció és gyermekkereskedelem céljából. A kérdéssel kapcsolatosan további kutatásokra és felmérésekre van szükség ahhoz, hogy átfogó intézkedések és programok születhessenek a jelenség felszámolására. A szexuális erőszak és kizsákmányolás áldozatai számára

dolgozzanak ki olyan programokat, amelyek elősegítik rehabilitációjukat, és társadalomba való visszahelyezésüket.

38. A Bizottság ajánlja, hogy a részes állam tegyen további intézkedéseket annak érdekében, hogy biztosítsa a teljes összhangot a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás rendszere és az Egyezmény (különösen annak 37. 40. és 39. cikke), valamint már, erre vonatkozó ENSZ szabályok, pl.: a Pekingi és Rijadi Szabályok, vagy a szabadságuktól megfosztott fiatalkorúak védelmére vonatkozó ENSZ szabályok között. Megkülönböztetett figyelmet kell szentelni az olyan problémák megoldásának, mint pl.: a fogdában, börtönben, javítóintézetben lévő gyermekekkel szemben alkalmazott durva bánásmód, a gyermekek legsérülékenyebb csoportjainak, pl.: a roma kisebbséghez tartozóknak megbélyegzése, vagy az, hogy a szabadságtól való megfosztást nem csak, mint kivételes intézkedést alkalmazzák. Ezeket a nemzetközi szabályokat oktatni kell a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás területén dolgozóknak. A Bizottság ajánlja továbbá, hogy a részes állam fontolja meg technikai segítségnyújtás kérését többet között, az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának irodájától, a Nemzetközi Bűnmegelőzési Központtól, a Fiatalkorúakra Vonatkozó Igazságszolgáltatás Nemzeti Hálózatától és az UNICEF-től a Fiatalkorúakra Vonatkozó Igazságszolgáltatással foglalkozó Koordinációs Bizottságon keresztül.

39. Végül, az Egyezmény 44. cikkének 6. bekezdése alapján, a Bizottság javasolja, hogy a részes állam által benyújtott első Jelentést és a Bizottság kérdéseire adott írásbeli válaszokat tegyék hozzáférhetővé az állampolgárok széles köre számára. Javasolja továbbá a Jelentés, az ülésről készült összefoglaló és a záró ajánlások publikálásának megfontolását. A dokumentumot minél szélesebb körben kell terjeszteni annak érdekében, hogy az Egyezményt, végrehajtását és ennek ellenőrzését a kormány, a parlament és a közvélemény, így az ezzel foglalkozó nem-kormányzati szervezetek is megismerjék, megvitassák, és sorsát figyelemmel kísérik.